

kende te toetsen. Onder het dekmantel van eerbare hervormingsvoorstellen gaan vaak instituties schuil die door hun structurele macht zelfs een formeel gedemokratiseerd rechtshulpbestel zouden kunnen monopoliseren. In ons verzuilde land is dit, helaas, een faktor waar rekening mee moet gehouden worden, ook al mag zij niet, zoals bijv. in het jeugdvormingsbeleid, de determinerende hoeksteen worden waaruit een politiek en een kritiek wordt opgebouwd. Het is trouwens zeer de vraag in hoeverre de politiek van de 'verzuilingsangst' die verzuiling ook werkelijk tegen kàn gaan dan wél, integendeel, veeleer aan de basis ligt van een toenemend denken in termen van respektieve machtsposities. De mate waarin partijpolitieke, ideologische of korporatieve belangengroepen bij machte zijn het beleid inzake de rechtshulp naar hun hand te zetten hangt in laatste instantie af van het reactie- en organisatievermogen van de burgers, van de rechtszoekenden. En ook al is het recht, of de konsumptiesfeer in het algemeen, nu niet bepaald een terrein bij uitstek voor machtsvorming aan de basis, dan is het toch juist met dit doel dat de Vereniging voor Rechtshulp haar betekenis en slagkracht krijgt. Achter een verenigd wetswinkelfront zullen zich – zoals in de huurproblematiek gebleken is uit de massale steun die de 'Initiatiefgroep huurwetgeving' op korte tijd verwierf – wellicht talrijke rechtszoekenden, met hun eis voor een democratische rechtshulp, kunnen scharen. Ook in die strijd luidt het devies: de aanhouder wint.

Koen Raes
Aspirant-navorser NFWO RUG.
Hoofdredakteur Tijdschrift voor Rechtshulp
Vereniging voor Rechtshulp v.z.w.
Burggravenlaan 131, 9000 Gent

II. Kinderrechten en echtscheiding. Een reactie van gescheiden mannen

Geachte Redactie,

In het eerste nummer van Panopticon vonden we een artikel over *Kinderrechten en echtscheiding*. Gelet op het feit dat U zich ook tot doel stelt een forum te scheppen waarop een open konfrontatie en discussie mogelijk worden, vragen we U onze reactie op dit artikel te publiceren, reactie waaraan enige verontwaardiging niet vreemd is.

Alhoewel we aangenaam verrast waren door een goede analyse van de plaats van het kind in de huidige juridische procedure, voor, tijdens en na de echtscheiding, en we eveneens sinds lang voorstander zijn van meer inspraak van de kinderen in deze aangelegenheid, hebben we toch grondige kritiek op de hier aangehaalde en aanvaarde theorie, dat kinderen steeds uitstekend kunnen verwoorden wat ze wenselijk of moeilijk vinden bij echtscheiding. *Dit is gewoon geen rekening houden met de realiteit* van die gevallen (en ze komen meer voor dan men denkt, in onze vereniging hebben we diverse dossiers met bewijsstukken ter inzage) waarbij kinderen jarenlang onder zeer sterke druk gezet worden door de ouder met de sterkste positie, degene dus met het hoederecht (meestal de moeder) tegen de andere ouder (meestal de vader). Kinderen worden vaak onder deze druk tot onecht gedrag gedwongen en kunnen dan over deze psychische mishandeling zelfs

de waarheid niet meer vertellen, omdat ze onder te grote druk staan van de ouder met hoederecht. We kunnen hier gerust de vergelijking maken met de fysieke kindermishandeling waar een gelijkaardig verschijnsel zich voordoet: ook daar liegen de kinderen over de herkomst van hun blauwe plekken en kwetsuren (zie Dossier Kindermishandeling onlangs gepubliceerd in het weekblad HUMO). De mening van de kinderen zoals ze die uitspreken mag dus nooit als een afzonderlijk en op zichzelf doorslaggevend argument beschouwd worden. De totaliteit van alle omstandigheden dient voor elk geval afzonderlijk volledig bekeken te worden. Kinderen zijn immers meer beïnvloedbaar dan volwassenen en hebben ook in veel gevallen nog niet het oordeelsvermogen om een voor hun toekomst juiste keuze te maken. Bovendien mag men de ouders niet zo maar aan de kant schuiven want dan vervalt U in het andere uiterste. De ouders hebben naast plichten ook rechten t.o.v. hun kinderen (en omgekeerd trouwens). Het ene kan men niet los zien van het andere, zoniet raakt men aan het meest diepmenselijke en raakt ook de maatschappelijke orde in gevaar: gewelddaden uit wanhoop komen dan gemakkelijk voor zoals uit de pers blijkt.

In gevallen zoals hierboven aangehaald, hebben we dan ook begrip voor de mening van W. De Groote die zegt: 'Wat zal er gebeuren indien (...) het kind zelf halsstarrig weigert zich te begeven bij hem die het bezoekrecht heeft? Het behoort alsdan aan de met de bewaring belaste ouder van zijn gezag gebruik te maken om zijn kind te dwingen.' We maken hierbij ook nog de bedenking wat men in andere gevallen zou zeggen bijv. als het kind niet meer naar school zou willen. Als we schrijven dat we begrip hebben voor deze mening betekent dit niet dat het volledig de onze is. De oplossing van W. De Groote kan in zekere zin een waarborg vormen voor de kinderen opdat het aan hen doorgeven van negatieve gevoelens en het onderdrukken van hun positieve gevoelens zou stoppen. Naar onze mening is dit echter een halfslachtige oplossing en moet men anders te werk gaan, nl. gewoon het hoederecht afnemen van die ouder die zich onwaardig heeft getoond van de aan hem en hem alleen gegeven verantwoordelijkheid (het is allesbehalve relevant dit aspect niet te willen zien en gewoon te spreken van twee kibbelende ouders zoals U doet in het door ons bekritiseerde artikel). Iemand die misbruik maakt van de hem gegeven machtspositie t.o.v. de eigen kinderen om deze kinderen te misbruiken als een instrument ter bevrediging van eigen haatgevoelens en op die manier die kinderen te martelen, mag niet verder meer instaan voor de opvoeding van deze kinderen. Indien dit wel verder gebeurt, leidt dit als uiterste konsekwentie op langere termijn voor de kinderen tot het verlies van een ouder (waardoor ze tot een halve wees verworden) en tot het verder aanleren van immoreel gedrag. Indien de relatie van de kinderen met een van de ouders (de belangrijkste wezens voor een kind) op een dergelijke manier mag afgebroken worden, vrezen wij ook dat de kinderen in kwestie veel meer bloot zullen staan aan neiging tot kriminaliteit dan andere kinderen. Welke morele barrière is immers moeilijker te doorbreken dan degene die hier doorbroken wordt?

Jammer genoeg moeten we vaststellen dat dergelijke situaties in gerechtelijke kringen genoegzaam bekend zijn doch niet steeds een adekwate oplossing vinden bijv. omdat het maatschappelijk onderzoek vaak zeer oppervlakkig gebeurt (een van de eerste aanwijzingen dat het kind opgemaakt wordt is nochtans het tegenwerken van het bezoekrecht). Ook heeft de maatschappelijk assistent in zijn opleiding niet alles meegekregen om deze problematiek de baas te kunnen. Hoeft dit

echter te verwonderen want ook jullie, de stellers van het artikel in Panopticon missen inzicht in deze problematiek. Maar niet alleen een slecht maatschappelijk verslag, ook de lange duur van de procedures speelt een rol. Intussen kan de nefaste evolutie jarenlang verder gaan. Ook vinden helaas sommige rechters het opstoken van kinderen een min of meer normaal gevolg van de echtscheiding, aldus volledig voorbijgaand aan wat de gevolgen voor de kinderen zijn op korte termijn zowel als op lange termijn.

Het spreekt vanzelf dat er ook andere situaties kunnen bestaan waar de ouder die het hoederecht niet heeft, ernstige fouten begaat. Vooraleer echter alle contact tussen deze ouder en de kinderen te verbreken, dient men er naar onze mening van overtuigd dat deze fouten ook bij een niet gescheiden echtpaar aanleiding zouden geven tot zware maatregelen.

Een van onze leden vertelde ons het volgende: 'Jaren geleden, mijn kind was toen 6 jaar, vertelde mijn vrouw, van wie ik toen pas feitelijk gescheiden was, mij het volgende: 'Ik zal er voor zorgen dat ge van Uw kind vervreemdt, ik weet hoe ik het moet aan boord leggen want ik ken nog gescheiden moeders en ik weet hoe die het gedaan hebben, die vaders durven nu zelfs hun kind niet meer aanspreken en gaan af en toe eens naar de school om van ver, door de tralies, hun kind nog eens te kunnen zien'. Toen dacht ik 'och, ze zegt zo veel', maar nu, 5 jaar later, moet ik toegeven dat haar voorspelling voor een groot deel is uitgekomen, het is meer dan een jaar geleden dat ik mijn kind nog gezien heb en het besef van de wreedheid hiervan kan me soms geheel overspoelen en me tot diepe wanhoop brengen.' Hieruit kunnen we dus duidelijk afleiden dat er veel schort aan ons huidig systeem dat dit mogelijk maakt. Teneinde onze reactie niet te lang te maken, gaan we hier voor het ogenblik niet dieper in op de oplossingen die we voorstellen om dat soort gevallen zo goed als onmogelijk te maken. Wel willen we nu al stellen, binnen het huidige systeem, dat een gerechtelijk beleid waarbij toegegeven wordt aan de druk van opgestookte kinderen het hek van de dam zal halen en een vermenigvuldiging zal betekenen van het aantal gevallen waar kinderen van gescheiden ouders onder zware druk en psychische mishandeling zullen te lijden hebben en we nemen aan dat niemand dat wil, ook de opstellers niet van het door ons bekritiseerde artikel, alhoewel het met hun theorieën wel tot dat resultaat zou leiden.

Overigens willen we nog een woordje zeggen over het konkreet geval dat U aanhaalt en bestempelt als 'treffende illustratie'. Het gaat hier effectief om een treffende illustratie maar dan van heel wat anders dan de theorieën die U verkondigt. Het betreft hier nl. een kind dat jaren lang door de moeder werd opgestookt. Het kind vertelt ook niet de waarheid o.a. als het schrijft: 'zo wordt ik al vijf jaar verplicht tegen mijn zin om de 14 dagen het weekend en de helft van alle vakanties bij mijn vader door te brengen'. We hebben het getuigschrift gezien van een psycholoog die een staaltje van opstokerij bevestigt en tevens werden ons tientallen schriftelijke getuigenissen voorgelegd van mensen die bevestigen dat het kind heel graag bij zijn vader was tot en met de laatste keer dat het kind nog bij zijn vader is kunnen zijn (vakantie juli 1978) en dit ondanks de tussenkomst van de Rijkswacht die overigens het kind niet buiten gesleurd heeft. De tegenspraak tussen de houding van het kind bij zijn vader en deze brief van het kind, die geschreven werd maanden nadat het kind zijn vader niet meer had kunnen zien, zegt veel over het extreme psychische geweld waaraan dit kind door zijn moeder werd bloot gesteld. Indien de vader in die omstandigheden twee maal van de Rijkswacht heeft gebruik

gemaakt om het kind van die druk, voor de vakantie dan toch, te bevrijden, vinden we dit begrijpelijk, gelet ook op het feit dat als het kind bij zijn vader was, het een goede relatie had met hem. Het spreekt vanzelf dat men niet kan blijven beroep doen op de Rijkswacht indien het kind telkens opnieuw weer zo sterk wordt onder druk gezet door de andere partij. Maatregelen van de rechtbank, na grondig onderzoek, dringen zich dan ook op.

Dat deze zaak niet vooraf grondig door U werd onderzocht en dat U zich geen vragen heeft gesteld nopens het waarom van de toch helemaal niet natuurlijke houding van dit kind, getuigt naar ons gevoel niet van een instelling tot algemeen kritische gezindheid of van een streven naar werkelijk diepgaand wetenschappelijk onderzoek die deze problematiek zo broodnodig heeft. U vond dit 'een treffende illustratie'. Als een rechter zou oordelen op grond van een enkel element, wat zou U dan daarvan denken?

Namens de VZW in stichting, Belangenverdediging van Gescheiden Mannen en hun minderjarige kinderen.

X. Martens
E. Syvertsen
Noordhoutstraat 188
9810 Gent